

95 РОКІВ НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Рис. 1. Головний корпус Національної академії наук України, м. Київ.

27 листопада 1918 року в м. Києві була заснована Національна академія наук України. До 1921 р. вона іменувалася як Українська академія наук, в періоди 1921–1936 рр. — Всеукраїнська академія наук, 1936–1991 рр. — Академія наук Української РСР, 1991–1993 рр. — Академія наук України, а нинішню назву вона має з 1994 р. Першим президентом Академії був видатний вчений зі світовим ім'ям — Володимир Іванович Вернадський. Згодом президентами обиралися М.П. Василенко (1921–1922), О.І. Левицький (1922), В.І. Липський

(1922–1928), Д.К. Заболотний (1928–1929), О.О. Богомолець (1930–1946), О.В. Палладін (1946–1962). З 1962 року на чолі Академії — Борис Євгенович Патон, який народився у день заснування НАН України, і 27 листопада 2013 р. також відмітить своє 95-річчя.

Національна академія наук України належить до провідних наукових центрів Східної Європи. У багатьох наукових напрямках вона посідає передові позиції, а по окремих із них визначає не лише загальноукраїнський, але й світовий рівень. В НАН України функціонують 3 секції (фізико-тех-

нічних і математичних наук; хімічних і біологічних наук; суспільних і гуманітарних наук), що об'єднують 14 відділень наук: математики; інформатики; механіки; фізики та астрономії; наук про Землю; фізико-технічних проблем матеріалознавства; фізико-технічних проблем енергетики; ядерної фізики та енергетики; хімії; біохімії, фізіології і молекулярної біології; загальної біології; економіки; історії, філософії та права; літератури, мови та мистецтвознавства. В Академії діють 6 регіональних наукових центрів подвійного (з Міністерством освіти і науки України) підпорядкування: Донецький (м. Донецьк), Західний (м. Львів), Південний (м. Одеса), Північно-Східний (м. Харків), Придніпровський (м. Дніпропетровськ), Кримський (м. Сімферополь) та Інноваційний центр по м. Києву.

Основною ланкою структури НАН України є науково-дослідні інститути та прирівняні до них наукові установи. В її структурі діють національні заклади — Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника, Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут», Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія», Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка, Національний дендрологічний парк „Софіївка”, Національний науково-природничий музей. До структури Академії входять також організації дослідно-виробничої бази (дослідні підприємства, конструкторсько-технологічні організації, обчислювальні центри). Нині Академія налічує 173 наукові інститути та установи, де працює більш як 43 тисячі співробітників, з них понад 10 тисяч докторів і кандидатів наук. У її складі близько 500 академіків і членів-кореспондентів.

В багаторічному доробку Національної академії наук України близько 50 світових відкриттів та тисячі винаходів. Щорічно її науковими установами разом із вищими навчальними закладами розробляється 200-300 спільних наукових проектів.

Функціонує майже 140 спільних з освітніми науково-навчальних структур (комплексів, центрів, лабораторій, філій, кафедр тощо), які широко використовують потенціал Академії для підготовки фахівців висо-

кої кваліфікації для потреб вищої школи та НАН України.

Науковими установами НАН України щороку впроваджується в різні галузі економіки України понад 2000 новітніх розробок, серед яких передові технології, у тому числі інформаційні, машини, устаткування, матеріали, автоматизовані комплекси і системи, програмні продукти, бази даних і бази знань, сорти рослин, методичні рекомендації та методики, стандарти. Значна кількість впроваджених розробок спрямована на підвищення рівня охорони здоров'я. Велика увага приділяється забезпеченню більш ефективної роботи створених в Україні технологічних парків, розгляду та затвердженню напрямів їх інноваційної діяльності, науково-технологічній експертизі інноваційних проектів.

Поточні праці науковців Академії публікуються в 81 науковому журналі та понад 50 серійних виданнях. 26 журналів НАН України перекладаються англійською мовою, серед яких 17 перевидаються за кордоном, редакції 9 журналів власними силами перекладають та видають англійською мовою всі свої номери. Практично всі журнали мають свої сторінки в мережі Інтернет, де розміщують змісти, анотації кількома мовами, близько 40% — повнотекстові версії видань. Для зміцнення позицій в країні і світі, величезного значення для НАН України набувають міжнародні зв'язки. Нині діє близько 100 договорів, проектів, меморандумів про співробітництво понад 150 наукових організацій Академії з науковими організаціями 45 країн світу та міжнародними організаціями. За угодами між академіями виконується близько 100 спільних проектів з організаціями Росії, Польщі, Угорщини, Болгарії, Чехії, Словаччини та Румунії. В середньому вчені Академії отримують щорічно близько 600 грантів для виконання наукових проектів, проведення та участі в конференціях, стажування в зарубіжних наукових центрах.

В Національній академії наук України склався ряд широковідомих наукових шкіл із різних напрямів. До них належать школи В.М. Глушкова (кібернетика), Є.О.Патона (електрозварювання), І.М. Францевича (металокераміка), Г.Ф. Проскури (гідрома-

шинобудування), В.Є. Лошкарьова (напів-провідникові технології та мікроелектроніка), Л.В. Пісаржевського і О.І. Бродського (хімія ізотопів), В.О. Плотнікова (електрохімія), А.В. Думанського (колоїдна хімія), Д.К. Заболотного (мікробіологія і вірусологія), О.О. Богомольця (патофізіологія), В.П. Філатова (офтальмологія), О.В. Палладіна (біохімія нервової системи), О.В. Леонтовича (нейрогістологія), Р.Є. Кавецького (теоретична і прикладна онкологія), М.Д. Стражеска і Ф.Г. Яновського (терапевтика), І.І. Шмальгаузен (еволюційна морфологія хребетних), І.Г. Підплічка (зоологія хребетних і палеозоологія), М.Г. Холодного (фізіологія рослин), Є.М. Вотчала (фізіологія і ботаніка), О.І. Душечкіна (агрохімія), О.В. Фоміна і Д.К. Зерова (ботаніка), М.В. Птухи (статистика і демографія), О.Г. Шліхтера і П.М. Першина (економіка

сільського господарства), М.С. Грушевського, Д.І. Яворницького і М.П. Василенка (українська археографія), А.Ю. Кримського (сходознавство) та багато інших.

Важливим кроком на шляху покращення роботи щодо вирішення багатьох проблем загальної й прикладної ентомології у 1949 році було заснування Українського ентомологічного товариства. Головним координуючим центром діяльності цієї громадської організації завжди був і є — Інститут зоології ім. І.І.Шмальгаузена НАНУ. Впродовж 55 років її очолювали члени НАН України Є.В. Зверезомб-Зубовський, В.П. Васильєв, В.Г. Долін, діяльність яких була пов'язана як із вищеназваним Інститутом, так і Інститутом захисту рослин НААНУ. Нині керівні посади в ГО “УЕТ” продовжують обіймати вчені цих двох установ.

Науковці Громадської організації “Українське ентомологічне товариство” зичать всім працівникам Національної академії наук України міцного здоров'я, бадьорості, щастя, благополуччя, творчої наснаги, великих успіхів у роботі на благо країни і світу та довголіття.